

Kultur-Språk-Medier

Examensarbete i svenska i ett mångkulturellt samhälle
15 högskolepoäng, grundnivå

Lärares val och tankar kring undervisning
i svenska i grundskolans tidigare år

*Teachers' perspectives on teaching in the
early years in Swedish Elementary School*

Madeleine Heintze

Sammandrag

Syftet är att lyssna till när sex lärare talar om sin svenskundervisning i grundskolans tidigare år och med hjälp av två frågeställningar få en inblick i deras tankar kring sin svenskundervisning.

Mina frågeställningar är:

- Vilka ambitioner har lärarna med sin svenskundervisning?
- Vilka olika arbetssätt berättar lärarna om och vilka didaktiska val samtalar de om?

Metoden är kvalitativa intervjuer med sex erfarna lärare från fem olika skolor om deras undervisning i svenska i grundskolans tidigare år.

Det två analysredskap som jag använt i resultatet är ämnesambitioner som jag tolkat utifrån Per – Olov Svedner (1999) och den didaktisk ämnestriangel som jag tolkat utifrån Gunilla Molloy (2007). Informanterna nämner samma ambitioner med sin svenskundervisning, de ambitioner som informanterna nämner mest är färdighetsambitionen. Vilket handlar om eleverna ska lära sig bokstävers form och fonem vilket senare ska leda till att eleverna kan skriva och läsa på egen hand. Informanterna talar också om ambitionen att vara kreativ i svenskundervisningen, att arbeta på olika sätt med olika material och metoder. Det som skiljer sig är att informanterna väljer att arbeta på olika sätt trots att de har liknande ambitioner med sin undervisning.

I ämnestriangeln befinner sig de flesta informanter på a-axeln som står för läraren och ämnet.

Nyckelord: ämnesambitioner, den ämnesdidaktiska triangeln, svenskundervisning, grundskolans tidigare år

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
2 Syfte och frågeställningar.....	8
3 Litteraturgenomgång	9
4 Metod.....	12
4.1 Kvalitativ metod	12
4.2 Urval	12
4.3 Procedur.....	13
4.4 Databehandling.....	14
4.5 Presentation av informanter.....	14
5 Analys och resultat	16
5.1 Ämnesambitioner.....	16
5.1.1 Färdighetsambition.....	16
5.1.2 Attitydambition.....	17
5.1.3 Kreativitetsambition.....	18
5.2 Den ämnesdidaktiska triangeln.....	18
5.3 Sammanfattning av resultat	20
5.3.1 Ämnesambitioner.....	20
5.3.2 Den ämnesdidaktiska triangeln	21
Diskussion och slutsats.....	22
6.1 Diskussion av resultat.....	22
6.1.1 Ämnesambitioner.....	22
6.1.2 Den ämnesdidaktiska triangeln	22
6.2 Konsekvenser för min framtida yrkesroll.....	23
6.3 Metoddiskussion.....	23
7 Referenser	24
Bilaga 1	26

1 Inledning

Avslutningsvis på lärarutbildningen ska vi studenter skriva ett examensarbete där vi studenter ska utveckla för yrket relevanta kunskaper samt stärka sin förmåga att bidra till kunskapsutvecklingen inom lärarprofessionen. Mitt huvudämne på lärarutbildningen är svenska i ett mångkulturellt samhälle med inriktning på grundskolans tidigare år. Jag har därför valt att fördjupa mig i ämnet svenska i grundskolan.

I LGR11 står det att ”språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker” (LGR11, s. 249). Men hur gör man då för att utveckla elevernas språk i grundskolan idag? I mitt arbete har jag valt att intervjua olika lärare som undervisar i svenska i grundskolans tidigare år när de talar om hur de arbetar med sin svenskundervisning i klassrummet.

I LGR11 står det att:

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära.
(LGR11, s. 249)

Då jag varit ute på VFU-perioder och arbetat med lärare i grundskolans tidigare år har jag förstått att det ibland kan vara problematiskt att hitta olika metoder och material som passar för en klass. Därför har jag valt att fördjupa mig i hur lärare berättar om sin svenskundervisning. Jag vill genom mitt arbete få mer kunskap och vidga mina tankar kring hur det kan vara att arbeta med svenska i klassrummet då jag genom min utbildning lärt mig mycket kring teorier och metoder men i vissa fall kan känna mig oerfaren ute i arbetslivet.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att lyssna till när sex lärare talar om sin svenskundervisning i grundskolans tidigare år och med hjälp av två frågeställningar få en inblick i deras tankar kring sin svenskundervisning.

Mina frågeställningar är:

- Vilka ambitioner har lärarna med sin svenskundervisning?
- Vilka olika arbetssätt berättar lärarna om och vilka didaktiska val samtalar de om?

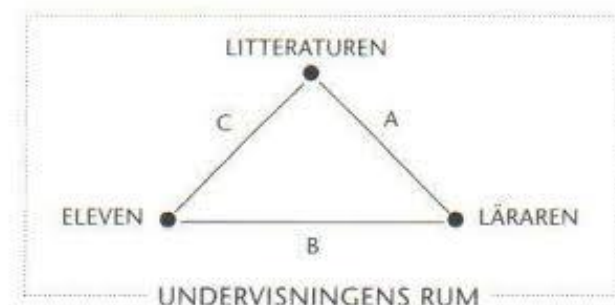
3 Litteraturgenomgång

I det här kapitlet redogör jag för relevant teori och begrepp med anknytning till min undersökning.

Den ämnesdidaktiska triangeln

A-axeln

Gunilla Molloy (2007) har valt att använda sig av en triangelmodell som Vibeke Hetmar (1994) skapat som en analysmodell för ett undervisningsförlopp. Molloy tillämpar Hetmars modell i ett nytt sammanhang. Enligt Molloy har det traditionellt riktats intresse mot A-axeln, litteraturen och läraren. Detta beror på att skolsystemet bygger på en förmodan att det ämneskunnande som samhället behöver förmedlas genom läraren. Ser man på svenskundervisningen ur denna synvinkel kommer det dyka upp frågor som ”hur kan ett ämne som är definierat utanför klassrummet, transformeras och förenklas så att eleverna kan begripa det?” och ”hur skall detta transformerande ämne förmedlas till eleverna?” (s. 45). Molloy menar att detta är två viktiga frågor för både specialister som generalister och som borde vara en given utgångspunkt i diskussion kring ämnets innehåll. Molloy menar att den akademiska uppfattningen om ämnet oftast tas för given och utgår inte ifrån uppfattningen att ämnet på universitetsnivå är lika mycket en konstruktion som ute i skolan. Molloy menar också att ibland står den akademiska ämnessynen i motställning till den ämnessyn som studenter på lärar-utbildningen möter på sina VFU-platser. Att en ämnessyn skiljer sig på detta sätt säger inget om det finns ett rätt eller fel.

B-axeln

Om man tittar på triangeln är B-axeln placerad långt ifrån ämnet. Det visar på allmändidaktiska frågor om lärande och om vilka undervisningsformer som främjar elevens kunskapande. Molloy citerar Hertmar som säger att ” om eleven inte kan liknas vid ett tomt kärl utan har en egen kompetens i ämnet och besitter en egen kunskap om lärande, är det då relevant att det är lärarens kompetens som präglar undervisningen?” (Molloy, s. 46).

C-axeln

C-axeln visar på elevernas förhållande till ämnet och dess innehåll genom frågor som ”hur förhåller sig eleverna till ämnet?” och ”vilken kompetens besitter de själva?” (Molloy, s. 47). Den didaktiska vem-frågan får stort utrymme” (Molloy 2007 s 48). Här kommer också lärarens praxisteorier och didaktiska- metodiska handlingskompetens att spela roll då det gäller att organisera undervisningen så att eleverna kan uttrycka sina färdigheter och formulera sitt vetande” (Molloy, s. 48). Molloy's användning av denna modell visar oss att lärarens ämneskunskaper ligger på A-axeln där den didaktiska vad-frågan finns. På B-axeln finns diskussionen om hur lärandet går till med den didaktiska hur-frågan. På C-axeln placeras den didaktiska vem-frågan alltså elevernas eget ämneskunnande.

Svenskämnet och ämnesambitioner

Per Olov Svedners tanke med boken *Svenskämnet & svenskundervisningen – närbilder och helhetsperspektiv* (1999) är att belysa både teoretiska och praktiska metodiska aspekter på svenskundervisning. Svedner menar att ett problem bland lärare är skillnaden i synen på svenskämnet. Enligt Svedner kan man se svenskundervisningen som ett avgränsat ämne eller som ett innehåll som kan användas ämnesövergripande.

Han talar också om tre allmänna ambitioner för skolans hela arbete, eleverna ska lära sig tänka, ta ansvar och bygga upp kunskap. Svedner belyser även vikten av att sträva efter elevnära utgångspunkter för undervisning och att använda läroböcker utan att vara bunden till dem.

Svedner talar om olika svenskämnen och ämnesambitioner. Han väljer att fokusera på ambitioner som man som lärare kan kombinera på olika sätt. De olika ambitionerna är *färdighetsambitionen* där Svedner menar att man har ambitionen att man utveckla en allmän språkförmåga och specifika språkfärdigheter. *Kreativtetsambitionen* där man har ambitionen att utveckla elevernas skapande språkliga förmåga i olika avseenden. *Kunskapsambitionen* vilket han menar är förmedlingen av kunskaper om språk och litteratur. *Attitydambitionen* är utvecklingen av en positiv attityd och intresse för innehållet i svenskämnet, speciellt språk och litteratur. *Medvetenhetsambitionen* ”att utveckla en allmän livskunskap och medvetenhet i synen på verkligheten” (Svedner, s. 17). *Bildningsambitionen* är ambitionen att förmedla en kulturtradition, ansvar och försvar för estetiska och kulturella värden. *Ideologiambitionen* är ideologisk och allmän etisk påverkan. Svedner menar att enligt denna modell har läraren möjlighet att skapa sin egen ämnesprofil beroende på var tyngdpunkten ligger.

Ämneskonceptioner

Lars-Göran Malmgren 1996 presenterar tre olika ämneskonceptioner inom svenskämnet. Den första är *svenska som ett färdighetsämne* vilket bygger på att eleverna ska lära sig att behärska formell teknik inom ämnet. Med det menar Malmgren att olika moment återupprepas och sker genom formaliserade och programmerade övningar.

Den andra ämneskonceptionen är *svenska som ett litteraturhistoriskt bildningsämne*, i centrum för denna uppfattning står en förmedling av kulturarv. Vilket betyder att ”kulturarvet omfattar ett urval av de litterära verk och författare som litteraturhistoriker fastnat för som de mest värdefulla” (Malmgren, s. 88).

Den sista ämneskonceptionen är *svenska som ett erfarenhetspedagogiskt ämne* vilket Malmgren menar skiljer sig från de två andra ämneskonceptionerna. Då ämneskonceptionen utgår ifrån den aktuella elevgruppens förutsättningar och deras erfarenheter. I denna ämneskonception finns en strävan att utgå ifrån mänskliga erfarenheter och ett mål att utveckla elevernas sociala och historiska förståelse för centrala humanistiska problem.

4 Metod

I det här kapitlet förklara jag innebörden av kvalitativ metod. Som är en undersökningsmetod jag valt att använda. Sedan presenteras urval med forskningsetik, procedur och databehandling och kapitlet avslutas med en presentation av informanterna.

4.1 Kvalitativ metod

Då min undersökning handlar om lärares tankar har jag valt att använda mig av undersökningsmetoden *kvalitativa intervjuer* (Repstad 1999), där jag ställer frågor till informanterna som de kan svara fritt kring och beroende på de svar jag får väljer jag att använda mig utav följdfrågor. Jag har förberett följdfrågor redan före intervjun men inte alltid behövt använda dem då det kanske kommit upp andra frågor under intervjun.

Enligt Repstad (1999) är ett tydligt kännetecken för en kvalitativ metod dess flexibilitet. Trost (2010) menar att när den som intervjuar använder sig av kvalitativa intervjuer så ställer hon enkla och raka frågor till informanten men på dessa enkla frågor får man innehållsrika och komplexa svar tillbaka (Trost, s. 7). Informanten får möjlighet att svara fritt på frågorna och forskaren har en möjlighet att stanna kvar i det ämne som informanten har tagit upp och kan då ställa följdfrågor.

4.2 Urval

För att ta reda på lärares tankar har jag valt att intervju sex lärare som har fingerade namn. Min första intervju utförde jag med Eva i september 2012, följt av Anna och Petra också i september 2012. Åsa intervjuades i början av oktober 2012, sedan påbörjade jag mitt arbete att transkribera och analysera de resultat jag fått, men insåg snart att mitt material var lite för tunt och tog då kontakt med ytterligare två informanter. Linda och Tina, som jag intervjuade i januari 2013 för att komplettera mitt arbete.

De informanter jag valt ut har jag fått kontakt med genom gemensamma bekanta. Jag har strategiskt valt ut lärare på skolor som skiljer sig från varandra då jag anser det intressant att se

om och i så fall *hur* tankarna skiljer sig åt. Lärarna som jag valt till min undersökning har alla arbetat med elever i år 1.

Inför arbetet har jag läst igenom *God forskningssed från vetenskapsrådet* (2017) där har jag tagit del av informationen kring god forskningssed och vad man bör veta när man påbörjar en undersökning. Utifrån *God forskningssed* (2017) har jag valt att informera mina informanter så att de är medvetna om vad för ämne jag tänker undersöka, och vad det är jag kommer att fokusera på. Jag förklarade även för dem hur jag tänkt arbeta under intervjun. Jag ville använda mig av diktafon för att spela in samtalet vilket jag frågade om samtycke till. Jag förklarade även för mina informanter att jag kommer att anonymisera dem och endast använda det som jag anser vara relevant för min undersökning. Sedan när mitt arbete är färdigt har jag informerat om att de gärna får ta del av det som jag skrivit.

Jag är medveten om att jag endast får höra informanternas tankar och att jag aldrig kan veta om de verkligen arbetar som de säger i intervjuerna då jag inte gjort några observationer i klassrummen för att jämföra informanternas tankar med verklighet. Jag valde att inte göra observationer då jag inte hade möjlighet att besöka de fem skolorna under den period som jag arbetade med min undersökning.

4.3 Procedur

Inför intervjuerna har jag arbetat fram frågor som representerar olika frågeområden (se bilaga 1), som jag ansåg vara relevant för min undersökning. Sedan har intervjuerna skiljt sig åt med olika följdfrågor och jag har märkt att efter varje intervju har jag fått mer erfarenhet inför nästa.

När jag kontaktade informanterna gjorde jag det via mail och eller via telefonsamtal där jag berättade om min undersökning och även berättade att jag ville spela in vårt samtal och frågade om deras samtycke till det. Jag valde att spela in mina intervjuer på min telefon för att jag under intervjun skulle kunna koncentrera mig på intervjun och kunna ställa följdfrågor, vilket jag upplevde underlättat när man har inspelat material och inte behöver skriva ner svaren. Det som anses vara negativt med val av diktafon är att man missar informantens kroppsspråk som ibland kan vara väldigt talande (Troost, s. 54). Men när man lyssnar till det inspelade materialet anser

jag att man kan höra på rösten hur informanten upplever frågan, till exempel att de får ett annat röstläge eller har svårt att svara eller att de suckar lite lätt. Mina intervjuer är ca 30 minuter långa, det kan variera ca 5 minuter i tidsspann åt båda håll i intervjuerna med de sex informanterna.

4.4 Databehandling

När jag var klar med mina intervjuer transkriberade jag dem. När jag transkriberat mina intervjuer har jag så gott det går använt informanternas talspråk men förtydligat det till skriftspråk men valt att behålla t.ex. ”dom” istället för ”de” och ”dem” och när de tvekat har jag markerat det i texten.

4.5 Presentation av informanter

Jag har använt mig av sex informanter på fem olika skolor. Skolorna ligger alla i Skåne men skolornas upptagningsområde är blandat mellan stad och land.

Anna arbetar på en skola som ligger centralt i en större stad. Hon har arbetat i 10 år och har svenska och SO som sina huvudämnen. Anna är klasslärare i en åldersintegrerad klass 1–3. Petra arbetar på samma skola som Anna. Hon har arbetat i 27 år inom skolan och är utbildad lågstadielärare. Petra är klasslärare i en åldersintegrerad klass 1–3. Eva har arbetat som lärare i ungefär 10 år och har som sina huvudämnen svenska och SO. Hon är klasslärare i en årskurs 1 som ligger en bit utanför en större stad. De ingår i ett projekt som heter *Att skriva sig till läsning*, vilket går ut på att de ska använda iPads och dator för att lära sig läsa och skriva. Åsa arbetar på en skola som ligger centralt i en större stad. Hon har arbetat i 15 år och har svenska och SO som huvudämne, Åsa är klasslärare för en årskurs 1. Linda är en av de två informanter som tillkom i januari 2013, Linda har arbetat inom skolan i mer än 15 år och har arbetat i flera olika åldersgrupper. Under några år var hon på högstadiet för att sedan arbeta med elever i år 5–6, och i två omgångar har hon arbetat med år 1. När vi gjorde intervjun arbetade hon med år 2 och har följt klassen sedan år 1. Under år 1 började Linda att arbeta med enbart iPads i klassrummet. Skolan som Linda arbetar på en mindre skola på landet i en liten ort i Skåne. Tina är den andra informanten som tillkom i januari 2013. Tina har arbetat i mer än 25 år som lärare och är utbildad lågstadielärare och undervisar i alla ämnen. Skolan som Tina arbetar på är en mindre

skola på landet i en liten ort i Skåne. Klassen som hon arbetar i under intervjun är en klass där eleverna är åldersintegrerade i 1–2.

Tabell 1. Presentation av informanterna.

Informant & år	Skola	Erfarenhet	Ämne/stadium	Åldersint./åk & ev. projekt	Upptagningsområde
Anna, -12	1	10 år	Sv/SO	1-3	Stad
Petra, -12	1	27 år	Lågstadiet	1-3	Stad
Eva, -12	2	10 år	Sv/SO	1, iPad	Land
Åsa, -12	3	15 år	Sv/SO	1	Stad
Linda, -13	4	15 år	1-7	2, iPad	Land
Tina, -13	5	25 år	Lågstadiet	1-2	Land

5 Analys och resultat

Här kommer jag presentera mitt resultat utifrån de två begrepp som jag valt att fokusera på, *ämnesambitioner* och *den ämnesdidaktiska triangeln*. Jag har valt att inte ta med Malmgrens *ämneskonceptioner* i min analys. Dock kan jag säga att de till delar överlappar Svedners ämnesambitioner.

5.1 Ämnesambitioner

Jag har valt att fokusera på de tre ambitioner som mina informanter talar mest om, *attitydambition*, *kreativitetsambition* och *färdighetsambition*.

5.1.1 Färdighetsambition

När Åsa berättar som sitt arbetssätt uppfattar jag det som att hon har ambitionen att utveckla elevers allmänna språkförmåga och specifika språkfärdigheter som att lära sig skriva och läsa. Åsa uttrycker att hon vill att eleverna ska lära sig skriva och läsa ”det viktigaste är att de lär sig läsa och skriva” (2012–10).

Lindas berättar att i början var hennes ambition med svenskämnet att utveckla en allmän språkförmåga och specifika språkfärdigheter samt kunskap om språk. Linda nämner att hennes tanke med undervisningen är att eleverna traditionellt skulle gå igenom en bokstav i veckan. Eleverna ska kunna träna på bokstavsljud samt form för att sedan kunna använda bokstäverna när de läser och skriver enklare texter. Vilket kan tydas som en ambition att lära ut färdigheter inom ämnet svenska.

Både Anna och Petra berättar i sina intervjuer att de anser det viktigt att veta var eleverna befinner sig på LUS-skalan och det är viktigt att eleverna lär sig forma bokstäver. LUS står för ”läsutvecklings schema som är en gemensam bedömning för att bedöma elevers läsutveckling” (lus.nu 2018-08-02). Anna nämner i vår intervju att direkt när eleverna börjar skolan så LUS.ar de dem för att se var de befinner sig kunskapsmässigt i sin läsutveckling, vilket kan upplevas som att hon anser det viktigt att veta vad eleverna kan och vilka färdigheter de behöver utveckla.

Eva berättar i intervjun att hon planerat så att eleverna går igenom en bokstav i taget liknande det arbete Linda började med. Där de får träna på bokstavens fonem samt form. Sedan fortsätter de att arbeta med texter där eleverna får ringa in bokstaven de arbetar med. Eva berättar att tanken med detta arbetssätt är att ”bygga på” med bokstäver så att eleverna sedan ska kunna med hjälp av fonem bilda ord som de sedan ska kunna använda för att skapa texter.

Svedner beskriver att denna ambition är en viktig ambition inom modersmålsämnet. Den kan gälla träning av specifika språkfärdigheter och den kan gälla språklig kreativitet (Svedner, s. 17).

5.1.2 Attitydambition

Åsa berättar att hon väljer att arbeta mycket med texter som är elevnära och att hon vill att eleverna ska vara delaktiga i undervisningen.

Efter ca ett halvår när Linda arbetat enligt sin metod med att lära ut en bokstav i veckan fick Linda möjligheten att få varsin iPad till eleverna i klassen. När Linda sedan började arbeta med sina iPads kan man också tyda att hennes ambitioner ändras kring svenskämnet. Förutom att hon fortfarande arbetar med att utveckla en allmän språkförmåga men på ett annat sätt än att gå igenom en bokstav i veckan. Fick eleverna lära sig språkets form genom att producera texter på sina iPads. Det upplevs som att Linda förmedlade en annan attitydambition kring svenskämnet då Linda ändrade sin syn på svenskundervisningen.

När Tina berättar om sin undervisning är det främst att hon försöker skapa en positiv attityd hos eleverna till svenskämnet. Tina nämner i sin intervju att hon anser det viktigt att eleverna arbetar med ämnen som är relevanta och roliga för eleverna. Genom att arbeta med saker som eleverna tycker är roligt menar Tina att det är lätt att få eleverna till att skriva och läsa. Genom att ha en positiv attityd till svenskämnet kan Tina förmedla språkkunskaper till eleverna samt utveckla elevernas allmänna språkförmåga och specifika språkfärdigheter.

Både Anna och Petra talar om att skapa en positiv inställning till språk och framförallt för skönlitterära texter. Petra säger att det är viktigt att eleverna ska tycka det är roligt att läsa vilket kan tyda på att hon vill skapa en positiv attityd till läsning.

Svedner menar att attitydambitionen syftar till att göra eleverna intresserade och engagerade språkanvändare och litteraturbrukare (Svedner, s. 17). Flera av mina informanter har ambitionen att få eleverna engagerade inom ämnet svenska.

5.1.3 Kreativitetsambition

Åsa berättar i intervjun om att hon tillsammans med eleverna skapar gemensamma texter där det är eleverna som får bestämma innehåll. Hon berättar att eleverna uppskattar när de får vara med och känna sig delaktiga. Jag upplever att det Åsa säger är ett tecken på en ambition att vara kreativ och att låta eleverna få vara kreativa inom svenskämnet.

Tina nämner flera gånger i sin intervju att det är så viktigt att eleverna får arbeta inom ämnen som är relevanta för dem. Hon nämner också att hon låter eleverna bestämma mycket själv inom de ramar som finns i klassrummet och genom det ser hon massa kreativitet bland eleverna. Eleverna får vara kreativa och komma med egna lösningar och genom det utvecklar de sin läs och skriv-utveckling.

I samband med att Linda gjorde ett didaktiskt val att endast arbeta med iPad i klassrummet. Förändrades hon i sitt arbetssätt menar hon och hon var tvungen att utveckla andra arbetsmetoder än de hon tidigare använt. Linda nämner att hon nu fick testa sig fram till vad som fungerade med iPads och på så sätt utvecklande hon en kreativitet inom undervisningen. Eleverna fick prova på att arbeta mer kreativt än förut när de mer ”traditionellt” gick igenom en bokstav i veckan.

Kreativitetsambitionen syftar till att genom att använda flera olika arbetssätt som till exempel dramatisering och olika former av skrivande utveckla elevernas kunskaper inom svenskämnet. Några av informanterna talar om att försöka hitta många olika arbetssätt inom ämnet svenska och låta eleverna få vara med och känna delaktighet.

5.2 Den ämnesdidaktiska triangeln

När jag pratar om läsning med Eva så nämner hon att hon använder sig av högläsning samt att eleverna får arbeta med kiwi-böcker och att hon har en låda i klassrummet där eleverna alltid kan

ta en bok och läsa. När jag frågade Eva om hur de brukar arbeta med böckerna berättade hon att ”vi brukar börja med att titta på bilden och diskutera den, hitintills har jag haft den på overhead för att skapa förförståelse, sen har vi faktiskt haft det så att jag läser och ljudar och ringa in ord som de haft tidigare” (2012–09). Om man tittar på den triangel Molloy (2007) presenterar så uppfattar jag det som att Eva befinner sig på A-axeln (litteraturen-läraren) när hon talar om kiwi-böckerna. Hon berättar hur de arbetar med böckerna och jag uppfattar det som att de är hon valt att arbeta på detta sätt, det kommer inte från eleverna. Molloy menar att skolsystemet bygger på en förmodan att det ämneskunnande som samhället i detta fall eleverna behöver förmedlas genom läraren. Så arbetar Eva, eftersom det är främst hon som förmedlar texten.

Anna nämner att de arbetar mycket med skönlitteratur, att eleverna läser bara skönlitteratur och att de i klassrummet har böcker i olika nivåer att välja mellan, allt från böcker med endast ett ord per sida till tjocka kapitelböcker. Utifrån det Anna berättar om elevernas läsning så upplever jag det som att de är hon som förmedlar olika skönlitterära böcker till eleverna, vilket kan tyda på att de ”ämneskunnande som samhället behöver förmedlas genom läraren” (Molloy, s. 149).

Eleverna kan endast välja att läsa på utvalda böcker som Anna anser passa eleverna.

Linda som använder sig av iPads i undervisningen, berättar i intervjun att hon upplevt att det inte varit så enkelt att läsa på iPads framförallt för att utbudet varit dåligt och att det var avancerat för eleverna att själv låna e-böcker. Linda sa att ”det har inte blivit så mycket läsning som jag hoppats på” (2013–01). Hon berättar att ”vi läser mest riktiga skönlitterära böcker faktiskt, alla elever har vars en bok som de ska läsa i 15 minuter om dagen samt att jag har högläsning” (2013–01). När det kommer till litteraturläsning befinner sig Linda på A-axeln. Om eleverna hade fått bestämma själva vad de ville läsa om och använt sina plattor för att hitta material mer på egen hand hade Linda befunnit sig på C-axeln men utifrån det som sägs ser jag det som hon befinner sig på A-axeln.

Petra berättar i intervjun att i hennes klassrum har de ett tema som de kallar för boken om böcker: ”det är egentligen att skapa lust för skönlitteratur, lust att läsa och att det som börjar som läxa en kvart om dagen blir ett intresse på sikt”. Sedan får eleverna tipsa sina kamrater om böcker som de läst och prata om de böcker som de tyckt varit bra. Petra nämner också att ”vi har inga läsläror utan vi arbetar med lusten att läsa. Får de hem en bok som inte var kul, får de komma tillbaka och

byta för det ska vara kul att läsa” (2012–09). Om man ska se till ämnestriangeln, förefaller Anna och Petra befinna sig på både A och C-axeln då de vill att ämnet och eleverna ska interagera (C-axeln). Men när de har elever som upplever att böckerna är tråkiga eller svåra då går de in och hjälper eleverna att hitta böcker och genom sinakunskaper kan de hitta böcker som de tror passar eleven (A-axeln).

Som Tina nämnt innan så använder hon också sig mycket utav skönlitteratur i sitt klassrum och eleverna läser olika skönlitterära böcker beroende på var i utvecklingen de befinner sig. Tina nämner i intervjun att hon väljer att arbeta med material som eleverna har visat intresse för. Tina säger att hon arbetar mycket utifrån elevernas intresse och har skönlitteratur som det enda läromedlet i klassrummet. Hon befinner sig därmed på C-axeln då hon vill att kunskapen ska komma från eleverna och de är de som ska driva arbetet framåt med Tinas stöd.

5.3 Sammanfattning av resultat

Syftet har varit att lyssna till när sex lärare talar om sin svenskundervisning i grundskolans tidigare år och med hjälp av två frågeställningar få en inblick i deras tankar kring sin svenskundervisning.

Mina frågeställningar är:

- Vilka ambitioner har lärarna med sin svenskundervisning?
- Vilka olika arbetssätt berättar lärarna om och vilka didaktiska val samtalar de om?

5.3.1 Ämnesambitioner

När jag lyssnat till mina informanter tolkar jag det som att de talar om samma ämnesambitioner. De ambitioner som alla informanter ger uttryck åt är *färdighetsambitionen* och *kreativhetsambitionen*. Det som skiljer sig åt mellan informanterna är att de har olika arbetssätt och metoder trots samma ambitioner med ämnet. De flesta av mina informanter talade också om ambitionen att skapa en positiv känsla kring ämnet och göra ämnet svenska till något som eleverna uppfattar som positivt.

5.3.2 Den ämnesdidaktiska triangeln

Om man tittar på den ämnesdidaktiska triangeln och ser till mina informanternas svar så kan man se att tre av dem befinner sig på A-axeln. Utifrån det de har sagt så är det de som förmedlar kunskapen till eleverna. Den som jag upplever befinner sig på C-axeln är Tina, som har valt att arbeta utifrån ämnen som eleverna visar intresse för. Anna och Petra upplever jag har ambitionen att eleverna själv ska få välja, vilket kan tyda på att de lutar mot C-axeln. Men vid behov behöver de styra och hjälpa eleverna i sina val och då blir det mer att de hamnar på A-axeln.

Diskussion och slutsats

Detta examensarbete har haft som syfte är att lyssna till när sex lärare talar om sin svenskundervisning i grundskolans tidigare år. Nedan följer en diskussion av resultatet av analysen, där jag knyter an till den undersökning jag beskriver i kapitel 3. Sedan ställer jag resultaten i relation till min framtida yrkesroll som lärare. Vidare följer en diskussion om min vetenskapliga metod ur ett kritiskt perspektiv.

6.1 Diskussion av resultat

6.1.1 Ämnesambitioner

Informanterna har liknande ambitioner med sin undervisning men det väljer att arbeta på olika sätt för att nå resultat. Det är intressant för trots att man har samma ambitioner med sin undervisning kan metod och arbetssätt skilja sig åt. I analysen av vad de sex lärarna säger om sin undervisning, i intervjuerna framkommer att de alla arbetar utifrån sitt arbetssätt och sina tankar kring sin undervisning men ändå har de gemensamt ambitionerna att eleverna ska lära sig språkets struktur (*färdighetsambitionen*) samt att de vill att svenskundervisningen ska vara kreativ där eleverna blir inspirerade till att skapa (*kreativetsambitionen*). Som nämnt innan i intervjuerna har mina informanternas fokus legat mycket på att eleverna ska lära sig läsa och skriva och därför tror jag att ambitionerna hos mina informanter främst hämnat på *färdighetsambitionen* och *kreativetsambitionen*. Om man tittar i läroplanen för svenska i årskurs 1–3 är målet att utveckla elevernas skrivande och läsning, vilket jag tror leder till att mina informanter främst fokuserar på det i sin undervisning. Om intervjuerna hade gjorts med lärare i blandade årskurser tror jag att jag fått ett annat resultat kring lärarens ambitioner med svenskundervisningen.

6.1.2 Den ämnesdidaktiska triangeln

På den ämnesdidaktiska triangeln ser man att de flesta informanter befinner sig på A-axeln, vilket enligt Molloy innebär att läraren besitter den kunskap som ska förmedlas till eleverna. Min informant Tina är den jag anser befinna sig mer på C-axeln än de andra informanterna. Tina har tillsammans med sina kollegor arbetat fram en metod som hon använt under många år. Att ändra sitt arbetssätt och metod tror jag är lättare när man gör det tillsammans med kollegor än om man

ensam vill försöka ändra något och kollegerna inte är mottagliga för förändring. Linda nämner att hon inte har så mycket utbyte av sina kollegor när hon valt att byta arbetssätt utan att hon har fått hitta likheter med andra lärare på internet.

6.2 Konsekvenser för min framtida yrkesroll

Jag känner att mitt arbete har varit lärorikt för mig i min framtida yrkesroll. De områden jag har valt att fördjupa mig inom har verkligen börjat sätta igång tankar i mitt huvud. Vad är min ambition med svenskundervisning? Vad är det jag vill förmedla till mina elever? Som lärare i grundskolans tidigare år vill jag skapa en god attityd till ämnet svenska. Genom att skapa en positiv attityd tror jag att man kan utveckla och nå långt med eleverna.

Som nyexaminerad lärare tror jag också att det är lärorikt att tänka att eleverna besitter massa kunskap som man kan använda sig av. Jag har också genom mitt arbete insett att det är relativt enkelt att ha goda ambitioner med sin svenskundervisning men det viktiga är att fundera över sina metodval och arbetssätt och vad som fungerar bäst just din klass och varje elev i klassen.

6.3 Metoddiskussion

Mitt val av kvalitativ intervju föll sig naturligt när jag ville lyssna till mina informanternas tankar kring svenskundervisning. Jag hade till en början tagit kontakt med fyra informanter och intervjuat dem och transkriberat materialet. Men efter det upplevde jag materialet som tunt och valde därför att ta kontakt med två nya informanter. Det ledde till att jag under de två sista intervjuerna kunde fokusera mer på det jag sett som intressant i de första. Att transkribera sex intervjuer som var ca 30 minuter långa var har tagit mycket tid. För att få en bättre översikt över mitt undersökningsområde kunde intervjuerna ha kompletterats med metoden klassrumsobservation, för att kunna ställa det som informanten säger mot det informanten faktiskt gör i observationen. Jag tror att jag hade fått ett annat resultat av min undersökning för nu kan jag endast analysera det som informanterna säger att de gör utan att veta om de verkligen arbetar som de säger.

7 Referenser

Hetmar, Vibeke (1994, 3 uppl. 1999). *Det åbne, det vurderende og det eksperimenterende. I På vej mod en ny litteraturpedagogik*. Vejle: Danmarks Lærerhøjskole og Kroghs Forlag A/S.

Molloy, Gunilla (2007) *Skolämnet svenska – en kritisk ämnesdidaktik*, Lund: Studentlitteratur.

Malmgren, Lars-Göran (1996) *Svenskundervisning i grundskolan*, Lund: Studentlitteratur.

Repstad, Pål (2007) *Närhet och distans*, Lund: Studentlitteratur.

Svedner, Per Olov (1999) *Svenskämnet & svenskundervisningen – närbilder och helhetsperspektiv*, Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB.

Trost, Jan (2005) *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

URL: <https://www.lus.nu/info/lus.asp> (2018-08-02)

Läroplan för grundskolan 2011. URL: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_url_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2575.pdf%3Fk%3D2575 (2018-01-17)

Vetenskapsrådet, *God forskningssed*: [file:///C:/Users/880110mf01/Downloads/God-forskningssed-2017%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/880110mf01/Downloads/God-forskningssed-2017%20(1).pdf) (2018-01-17)

Bilaga 1

Intervjuguide

Fråga	Frågeområden
1	- Berätta hur du tänker kring att starta upp arbetet i en årskurs 1
2	- Hur fungerar arbetet runt omkring med kontakt med rektor och annan personal
3	- Känner du att du har stöd från arbetskamrater och rektor kring de arbetsätt du valt att använda
4	- Berätta hur ni arbetar med språk i klassrummet
5	- Om man skulle sätta ett namn på ditt arbetsätt vad skulle det då vara?
6	- När ni arbetar med svenska vad för material och redskap kan eleverna tillgå
7	- Berätta hur ni samlar på er material inför utvecklingssamtal eller liknande
8	- Hur vet du att eleverna lär sig?